

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XII. Ignorantia juris natruæ Molinistice invincibilis, cùm verè sit
vincibilis, non excusat in totum à peccato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

35 Et confirmatur: quia si ignorantia invincibilis non excusaret, homo aliquando ex necessitate involuntaria peccaret, v. g. perplexus, qui per errorem invincibilem existimaret sibi mentendum pro salvanda vita patris sui, necessariò peccaret, quidquid demùm faceret. Peccaret proinde sine libertate & potentia cavendi peccatum. Quod sine errore dici non potest.

CAPUT XI.

Si ignorantia juris natura hic & nunc vincibilis sit per gratia lumen (licet aliter non possit) istud verò gratia lumen alicui desit in penam precedentis peccati ipsius, censenda non est invincibilis, sed vincibilis, ideoque non excusat in totum à peccato.

36 Quia peccatum tunc voluntarium ac liberum est in causa, ob quam subtractum ipsi fuit gratia lumen. Peccator proinde conqueri non potest se ignoranter peccasse, sive fecisse id cuius malitiam cognoscere non potuit. Reverà enim cognoscere eam potuit per gratia lumen, quod cum ipsi subtractum non fuerit, nisi culpa ipsius, ignorantia ipsius non est antecedens & involuntaria, sed consequens ac voluntaria. Quae non excusat in totum à peccato, sed solum à tanto. Eò quòd ignorantia vincibilis, si non sit affectata, uti diminuit voluntarium, ita & peccatum, uti docet S. Augustinus l. 4. de Bapt. c. 5. Hoc verissimum est, longè gravius esse peccatum ejus qui sciens, quam ejus qui nesciens peccaverit. Quod & Veritas docet Luc. 12. Servus... qui non cognoverit voluntatem Domini, & fecit digna plagis, vapulabit paucis.

CAPUT XII.

Ignorantia juris naturae Molinistè invincibilis, cum verè sit vincibilis, non excusat in totum à peccato.

37 Probatur, quia eam ignorantiam invincibilem Molinistæ in Scholis suis vocant, quam ceteri vincibilem censent, esseque reverà vincibilem (à peccato proinde in totum non excusantem) ex dicendis apparebit. Isto proinde termino, *invincibilis*, Molinistæ abutuntur. Et abusus iste causa est variarum laxitatum, non sine periculo ingentis animarum stragis, nec sine præjudicio veritatis. Quid est enim ignorantia invincibilis apud Molinistas? Carentia (inquiunt) omnis notitiae actualis, etiam à principio voluntaria, peccatoque inducta, imò etiamsi probabilior habeatur notitia legis prohibentis, dummodò non desit probabilitas, etiam minor in contrarium. Audiantur ipsi. *Ignorantia invincibilis* (ait Prestonus Anglo-Leodiensis Jesuita in Thesi anni 1680. conclus. 17.) *qua sit carentia omnis notitiae, tam juris naturalis, quam positivi, ex-*

cusat à peccato. Quia, ut ait in Thesi anni 1682. conclus. 26. *peccatur non voluntate facti (licet intrinsecè mali, ut est v. g. fornicatio) sed voluntate peccati: nam aliquis nesciens v. g. fornicationem esse peccatum, non voluntariè facit peccatum. Quale tantùm est... quod est contra conscientiam, ut scilicet credamus esse malum.* Qui ergo credit non esse malum quod agit, v. g. non esse malam fornicationem, pollutionem, &c. voluntariè non facit peccatum, tamen si voluntariè faciat fornicationem, pollutionem, &c. Nec dubium, quin Prestonus loquatur de carentia notitiae actualis, dum requirit, ut credamus esse malum quod agimus.

Et reverà eam requirunt omnes penè Societatis Scriptores, aientes, quòd ad peccandum formaliter necessaria est actualis reflexio, seu advertentia & cogitatio, vel saltem actuale dubium, vel scrupulus, de malitia actionis. Ita Valquez l. 2. disp. 123. c. 2. Suarez, Lessius, Sanchez, Salas, Granadus, Filiutius, Tannerus, Amicus, Castro-Palao, de Lugo, Arriaga, Oviedo, Baunius, Hurtadus, Comptonus, Terillus, &c.

Quidam (ait Sanchez l. 1. in Decal. c. 16.) 39 *sentium sufficere advertentiam virtuales, seu interpretativam, ut ignorantia, & inadvertentia, seu oblivio censetur vincibilis, non apposità diligentia ad eam vincendam, nec excuset à precepti transgressione. Appellam autem considerationem virtuales, quales, etsi ratio actus non consideravit malitiam objecti, potuit tamen morali potentia, & debuit malitiam objecti considerare. At probabilis existimo, ad ignorantiam, inadvertentiam, seu oblivionem, sive juris, sive facti, censenda invincibilia, sufficere ut nulla notitia, nec specialis, nec confusa, nec aliqua dubitandi ratio in universum, aut particulariter occurrat.*

Quare nullum peccatum mortale in voluntate 40 *consensu censeo, nisi cogitatio aliqua præcesserit, & consideratio expressa (quam actualem vocant) malitia moralis, vel periculi, vel saltem expressa aliqua dubitatio, vel scrupulus. Itaque ut quis peccet mortaliter, debet considerare, vel opus illud esse malum, vel ibi esse malitia periculum, vel dubium, vel scrupulum saltem aliquem habere. Quòd si nihil horum præcesserit, ignorantia, inadvertentia, seu oblivio censetur omnino naturalia & invincibilia. Et sic juxta hanc sententiam non satis est cognitio illa virtualis, seu interpretativa. Hactenus Sanchez, referens Suarez & Valquez. Quibus succinunt Layman l. 1. tr. 2. c. 4. n. 6. Filiutius tr. 21. c. 2. n. 371. & 376. Martinon tr. 2. disp. 21. sect. 2. n. 14. Escobar in princip. Th. Mor. exam. 2. De Rhodes disp. 2. de peccat. q. 1. sect. 1. §. 2.*

Ignorantia itaque censetur invincibilis, at- 41 *que ita excusans à peccato ex ea commissio, quando ignoranti nulla subit actualis advertentia vel consideratio ejus auferenda.* Valquez loco citato. Idque etiamsi initio causam culpabilem igno-

rantia dederim, ſi periculum non adverti illius incurrenda. Ibidem n. 30. & 31.

42 *Ultima difficultas* (ait Sanchez l. 1. in Decal. c. 16. n. 41.) *eſt, an ignorantia, qua vinci nequit, dum in actum prodit, at potuit antea vinci, excuſet à culpa? v. g. qui ſua negligentia mortali non didicit quod ratione officii, vel communi Chriſtianorum lege diſcere tenebatur; deinde quando non eſt à quo inſtrui poſſit, per ignorantiam tranſgreditur præceptum? Reſpondet cum Vaſquez quòd ſi ſecutura tranſgreſſio actu præviſa fuerit, dum poſita eſt ignorantia cauſa, excuſatur à culpa; ſi verò fuerit præviſa, homo propter eam culpabilis fuit tunc, cum eam prævidit; at ipſa poſtea tranſgreſſio non fit culpabilis in ſe propriè loquendo, ſed denominativè dumtaxat ex voluntate præcedenti; imò ſolum eſſe quemdam voluntatis præcedentis effectum.*

43 *Uno verbo de præcepti tranſgreſſione ſecuta ex ignorantia ab initio vincibili, eo modo philoſophatur, ſicut de peccatis ſecutis ex ebrietate ab initio culpabili. De quibus n. 42. fic loquitur: Quæſtionem hanc optimè enodat Vaſquez... Dicendum ergo eſt, etiamſi eventus ſoleant eſſe frequentes, et qui inebriatur, ſi tamen tempore quo inebriari voluit, non habuit prorsus ullam dubitationem, aut cognitionem de illis, nec in ſpecie, nec in genere, minime imputari culpa. Quia procedunt ex quadam inadvertentia naturali; ac proinde nec in ſe, nec in ſua cauſa liberi ſunt.*

44 *Similiter Georgius de Rhodes loco citato §. 1. Siquis cauſam poſuerit voluntariè ac liberè alicujus peccati, cujus non advertit malitiam quando illud committit; is peccavit quidem, quando liberè poſuit cauſam illam, cujus effectum prævidebat; non peccat autem quando ſine advertentia morali ponit actum illum.*

45 *Terillus etiam in Reg. mor. q. 63. n. 11. Si præſens inconsideratio ſit effectus negligentia prioris, tunc quidem non negamus, tam ipſam inconsiderationem, quam opus ex ipſa cauſatum, eſſe effectus peccati, & ſi velis, eſſe & denominativè peccata; ſed nullam propriam imputabilitatem habent. Et q. 62. n. 17. necnon q. 65. n. 13. Ignorantia à peccato inducitur non eſt voluntaria indirectè, niſi aliqua cogitatio de ignorantia incurrenda, deque obligatione eam depellendi præceſſerit. Et ruruſum: Fatemur ignorantiam ſæpè eſſe voluntariam, adeoque imputabilem; ſed eam non aliter voluntariam eſſe admittimus, quam ſi antecedenter aliqua de illius violatione obligatio menti occurrerit. Et n. 47. Mala, quæ ex ignorantia per peccatum inducuntur, abſque actuali malitia advertentia proveniunt, non ſolum non ſunt ratione ſui mala, & imputabilia, ſed nec ratione illius ignorantia. Quia nec ignorantia illa, nec mala ab illa provenientia ullatenùs fuerunt voluntaria.*

46 *Hinc q. 67. n. 14. Si Clericus beneficiatus, ludo aut amoribus impudicus implicatus, horarum recitationem omittat ex oblivione proveniente ex nimia illa implicatione, eoque in ſta-*

tu nullo modo refleſcat ad obligationem recitandi horas, nec de illa cogitet, nec prævideat periculum incogitantiam illam incurrendi, dicendum eſt eam incogitantiam hic & nunc naturalens eſſe, ac neceſſariam, non liberam & humanam, ideoque verè eſſe invincibilem ac inimpugnabilem. Similiter q. 65. n. 13. ignorantiam malitie pollutionis invincibilem dicit, ſi nullus ſcrupulus animum pulſaverit de malitia ipſius. Quia, quamvis fortè potuit, non debuit vinci. At quomodò invincibilis, ſi vinci potuit? Si enim potuit, debuit: quia unusquiſque ſcire debet ea quæ à ſe agenda ſunt, vel omittenda. Si potuit & debuit vinci, invincibilis dicenda non eſt, ſed vincibilis; nec involuntaria, ſed voluntaria in cauſa, in qua potuit & debuit prævideri. Sic philoſophati ſunt omnes paſſim Veteres. Audiendi proinde non ſunt Novatores, nimis laxè hac in re philoſophantes.

Nam Petrus Oxæa tr. morali de fide diſp. 1. 47. ſect. 1. uſque adeò progreditur, ut dicat, quòd qui in die Dominica, quando Parochus admonet de feſtis & jejunii hebdomada, omittit ire ad audiendum Sacrum culpabiliter, ut ſcilicet ludo vel ſomno indulgeat, & quia ad Eccleſiam non ivit, non habet notiitiam jejunii in ea hebdomada occurrentis, & propter hanc ignorantiam veſcitur carnibus eo die, quibus cum ſcientia jejunii non veſceretur, habet ignorantiam jejunii peccato inductam, & tamen veſcendo carnibus eo die non peccat.

Et ſect. 2. Chriſtianus adeò ſua ſalutis negligens, ut ad audienda myſteria fidei ad Eccleſiam nunquam accedat; & ideò ſolum novit ſe eſſe Chriſtianum, & ſolum credit in genere omnia quæ credit Eccleſia, & præterea nullam aliam rem fidei explicite cognoscit; invincibilem habet ignorantiam rerum credendarum.

Adhuc ultrà progreſſus Terillus q. 2. num. 138. & 140. Ignorantia (inquit) eſt invincibilis, quandocumque, adhibita diligentia, malitia actionis certò non innotescit; quandocumque proinde probabile eſt, probabilitate certà (licet minore) actionem non eſſe malam, nec prohibitam; licet prohibitam eſſe probabilius appareat. Idem dicit Vaſquez 1. 2. diſp. 117. n. 2. & paſſim Probabilitatè, utpote aliter ſuum tueri non valentes probabiliffimum, præſertim in materia juris naturalis. Quiſquis enim deliberatè facit aliquid intrinſecè malum, peccat, niſi ipſum excuſet ignorantia invincibilis; quæ ſola excuſare poteſt à culpa facientem contra legem æternam. Sed quam ob cauſam putant ipſi ignorantiam invincibilem reperiri quandocumque probabile eſt actionem non eſſe prohibitam, licet prohibitam eſſe probabilius appareat? Quia (proſequitur Terillus) non ſuperatur ignorantia legis per apprehenſiones, aut per motiva probabilia, aut etiam per judicium incertum de illius exiſtentia; ſed ſolum per hoc quòd certò moraliter innotescat. Confirmat hoc in fundamento Th. Mor. q. 16. n. 3. & 4. quia quando poſt diligentem inquiſitionem veritas adhuc ignoratur... ignorantia...

est invincibilis, modo nulla detur obligatio veritatem ulterius inquirendi, aut iudicium suspendendi... Quia licet huiusmodi ignorantia... sit aliquo modo voluntaria, quatenus per majorem diligentiam superari potuisset; nihilominus est & dicitur invincibilis, quia ad diligentiam illam majorem adhibendam nulla datur obligatio... Porro qui, post seriatim diligentiam, tandem pervenit ad rationem probabilem, cui inhaeret, non tenetur ad ulteriorem inquisitionem. Ita observavit Vasquez, &c.

50 Vidisti (Christiane Lector) quam notionem ignorantiae invincibilis, & à peccato excusantis, invehere conentur Molinista, ad eam utique novam, ad eam peregrinam, ad eam Christianis institutis rectaeque rationi adversantem, ad eam communi Sanctorum sensui dissentaneam, ad eam perniciosis consequentiis obnoxiam, ad eam (si modestia permitteret) ad eam fatuam (ob dicenda, partim cap. seq. partim p. 5. c. 2. & seq. partim l. 11. dum de probabilitate) ut indigere videatur fulminante beatissimi Romani Pontificis dextera, ne latius serpat. Nam, ut obiter hinc dicam, qui volunt ignorantiam censeri invincibilem, quoties adhibito labore & industria veritas certa & manifeste non apparet, etiam si argumenta valde probabilia eam suadeant; non satis expendant consecraria à communi fidelium sensu aliena, quae exinde deducuntur. Nam, ut sapienter Charlasius de opin. delectu cap. 25. specie ignorantiae invincibilis excusanda foret idololatria, blasphemia, parricidium, adulterium, & quodvis aliud crimen, admissum ab homine argumentis quidem probabilissimis, gravissimisque, sed non omnino certis & manifestis, cognoscens id quod facit esse idololatriam, blasphemiam, &c. Quod ad eum absurdum est, rationique naturali contrarium, ut qui hoc defenderet, à Magistratibus etiam politicis punitionem non evaderet.

CAPUT XIII.

Requisita ad vincendam juris naturalis ignorantiam, quorum aliquo deficiente, vincibilis censenda est, non invincibilis.

51 **J**uris naturalis ignorantiam peccati originalis esse poenam, nullus Catholicus diffidet. Ad quam miseriam iusta damnationis (inquit Augustinus l. 1. Retract. c. 9.) pertinent ignorantia & difficultas, quam patitur omnis homo, ab exordio natiuitatis suae, nec ab isto malo nisi Dei gratia quisquam liberatur. Ex his malorum fontibus (addit Enchir. c. 24.) omnis miseria naturae rationalis emanat, omnia utique peccata actualia. Quia (ut ait l. 1. ad Bonif. c. 3.) non agit in hominibus, etiam qui suadet & decipit, nisi ut peccatum voluntate committant, vel ignorantia veritatis, vel delectatione iniquitatis, vel utroque malo, & cecitatis, & iniquitatis. Quasi dicat, omnia peccata actualia, vel solà ignorantiam commit-

ti, vel solà concupiscentiâ, vel ignorantiam simul & concupiscentiâ.

Magna proinde hominis miseria est, qui scit quemadmodum debeat domare leones, & nescit quemadmodum vivere. Estque miseria ista tam generalis, ut plena legis naturalis notitia à paucis obtineatur. Nam tamen eam assecuti credantur Apostoli, in die Pentecostes, quando Spiritus sanctus docuit ipsos omnia, & in omnem deduxit veritatem; ipsis tamen exceptis, plenum istud scientiae & sapientiae donum pauci consecuti sunt: cum ne Pater quidem Patrum, Doctorque Doctorum Augustinus, plures se circa jus naturale difficultates enotare potuisse, epistolâ 250. ad Paulinum deploret.

Quid igitur de nobis dicendum, qui sumus homines corde immundi, ideoque tenebras longè plures patimur, & majores? Vel ipse Rex Propheta sibi supplicat ignoscere, non solum juvenutis delicta, sed & ignorantias suas, non utique Mosâicae legis, quam plenè didicerat, sed legis naturalis. Et, ut Gregorius Magnus ait l. 6. Mor. c. 6. nonnunquam ea ipsa, quae rectè nos agere credimus, an in districti Judicis examine recta sint ignoramus. Sæpe enim opus nostrum causa damnationis est, quod est profectus putatur esse virtutis. Sæpe unde placari Judex creditur, inde ad irascendum placidus instigatur; juxta illud: "Est via quae videtur homini recta, novissima autem ejus ducunt ad mortem."

Quam veritatibus istis parum consonant Molinista, de quibus præcedenti capite: Quam parum etiam consonant sequenti veritati, quod cum lex aeterna, & naturalis, vel unica vel primaria sit omnium actionum humanarum regula, omnino sequenda sit, dum patet; omni diligentia quaerenda, dum laetè non minori utique, quam si quaeretur ingens thesaurus absconditus: cum aeternae legis ignorantia eo ipso culpabilis sit, quo veritatis ipsius notitia minus diligenter quaeritur, quam pecunia & thesaurus. Notitia namque ista infinitus est thesaurus hominibus, quo qui nisi sunt, participes facti sunt amicitiae Dei. Sap. 7. Et ideo Dei legem diligere jubemur super aurum & topazion. Psal. 118. Quomodo verò Dei legem super aurum & topazion diligit, qui eam intelligere negligit, vel minorem adhibet diligentiam ad eam intelligendam, quam ad inveniendum absconditum thesaurum? Nunquid ad eum inveniendum contentus esset medio probabili, dum probabilius suppetere? Siquis ludo vel impudicis amoribus implicatus, quo tempore cogitandum esset de quaerendo thesauro, ob nimiam illam implicationem de eo quaerendo non cogitaret, ideoque ab alio præventus, illius inveniendi spem amitteret, an non stultitiae suae incogitantiam suam imputaret? An non sapientes omnes eadem illi stultitiae similiter imputarent? An non omnes dicerent ipsum parum curasse thesauri illius inventionem?

Simi-